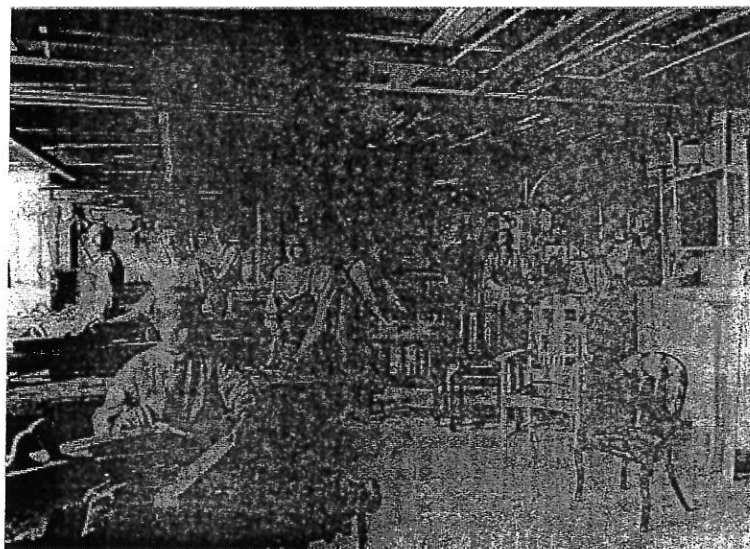
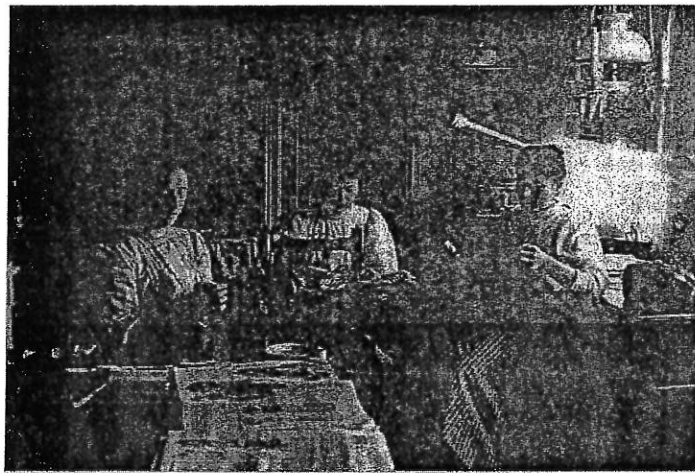

BRYGGHUSET

År 1895

Fam. Svante Ludvig Ottersröm, snickare

Emelie Otterström, Sömmerska

LANDSARKIVET I LUND

2000-09-18

JÄMTLANDS LÄNS MUSEUM

-09- 1

Jämtlands Läns Museum
Mikaela Gustafsson
Box 709
831 28 Östersund

Okänt

Plate i ord

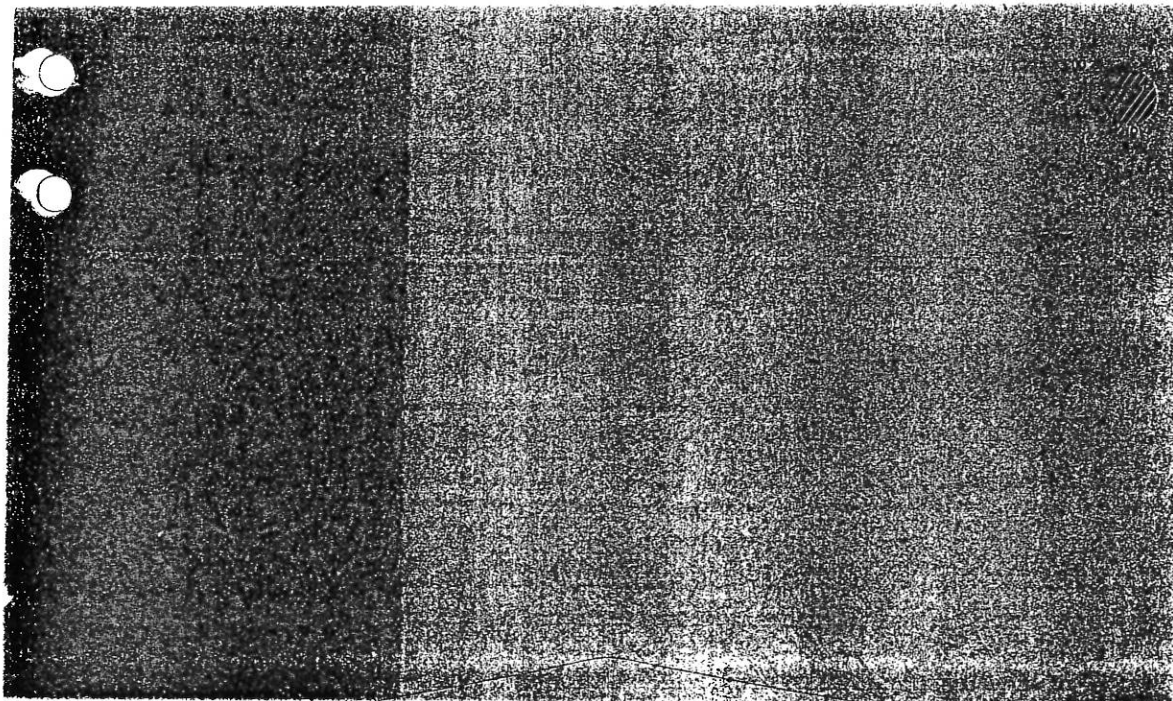
Aktnr. 1082/94

Med anledning av Ert fax den 15 september, kan jag meddela följande.

Enligt Öljuhults födelsebok föddes en flicka Emelie 1862-08-04 som dotter till båtsmannen Johannes Johansson Mål och dennes hustru Marta Svensdotter.

Enligt Öljuhults husförhörslängd 1861-1866 (AI:2) sidan 253 Gummagölsmåla nr 157 var båtsmannen Johannes Johansson Mål född 1826-07-13 i Öljuhult och Marta Svensdotter var född 1824 (ingen angivning av månad eller dag).

I familjen fanns vid denna tid barnen:
Johan August född 1852-05-22 i Hoby
Anders född 1856-06-05 i Hoby
Maria Christina född 1854-07-10 i Hoby
Johanna född 1859-09-10 i Öljuhult
Emelie född 1862-08-04 i Öljuhult.

SVANTE LUDVIG OTTERSTRÖM

Fader: Carl Gustav Otterström 1836
Moder: Emma Amelia Sofia

Född i Börrums Socken Östergötland 1867 0429
Döpt 1867 0505

C:4 (1861-1870)

Syskon: Carl Sigurd 1859
Emma Catharina Olivia 1860
Emil Gustav 1862
Elin Sara Sofia 1864
Svante Wilhelm 1865
Anna Wilhelmina 1868
Otto Olof 1870

Mjöltnare C.G Otterström med familj flyttar under slutet av 1868 till Drothems socken och orten Bogsten B1:3 (1868-1887)
Under den tid som familjen bor här så utökas den Otterströmska familjen med ett barn till.
Drothem A1:17 (1865-1870) sid. 50
Familjen flyttar under år 1870 till Ringarums socken som nr 83 B1:3 (1861- 1877)
De bor i Wammarsmåla qvarn A1:36(1861-1871) sid. 151
Under året 1874 flyttar familjen till Kuddby socken A1: 36(1872- 1876) sid. 288
I Kuddby B1:4 (1871- 1882) så benämns C.G Otterström med titeln sågare inflyttad som nr. 104. Han blir även änkling under detta år.
1875 så flyttar Carl Gustav till Ringarum igen med sex av barnen. Det äldsta barnet Carl Sigurd flyttar till annan ort (Ulagåla)
Inflyttad som nr 84 Ringarum B1:3 (1861- 1877) De bor i Löterna.A1:36 (1872-1876) sid.294
År 1877 så flyttar Carl Gustav och fem barn till Tryserum (Emma Catharina Olivia flyttar till Norrköping). Tryserum B1:2 (1875-1894) nr. 95
- 96. De bor på Skansen i Grännäs A1:19 (1876-1881) sid. 53
År 1878 Carl Gustav har nu gift om sig. Och nu flyttar familjen till Norrköping förutom Elin Sara Sofia B1:2 (1875-1894)
Familjen Otterström finns nu i Norrköping Hedvigs kyrkoböcker. B1:3(1845-1883)
Norrköping Hedvig i Nedre Norra kvarteret A1:27 (1875-1880) sid. 185
Enligt folkräkningen 1880 så är då hemorten Dals Qvarteret Tulpan. A1:30(1881-1885) sid.90
1882 så flyttar familjen till Krokeks församling förutom Anna. I Krokeks inflyttningslängd så är nu Svante Ludvig upptagen som egen församlingsbo så då måste han tydligen haft eget rum. Inflyttad som nr.49 och den övriga familjen som nr.48. B1:1 (1881-1889)
Svante Ludvig flyttar i slutet av år 1884 till Norrköping. Krokeks B1:1 (1881-1889) utflyttad som nr. 31

1/10 1898

Otterströms Möbelaffär. *si num Johansson personhistorik*
Möbelhandel i Prästgatan 12 m. fl. ställen. *FGO*

Svante Ludvig Otterström f. i Börrum 29/4 1867 d. i Östersund 6/11 1950
Gift 1:a ggn med Emelie Johansson f. i Öljuhult 3/8 1862 d. i Östersund
1/2 1937

Barn:

Nancy	f. i	1884
<u>Ernst</u> Ludvig	f. i	24/12 1893
<u>Svante</u> Gustaf	f. i	23/1 1896
Johan <u>Sigurd</u>	f. i Östersund	2/12 1898
<u>Rut</u> Emmy		8/12 1901

Sonen Ernst gift med Emmy Säfström, Gustaf med
Sigurd disponent, gift med och dottern Ruth gift med
bryggmästare Osvald Englund, äktenskapet upplöst, *omgift med*

Gift 2:a ggn 20/9 1942 med Sonja Anna Kristina Lindberg f. i Sundsvall
7/4 1897

Barnlösa.

Otterström började i snickaryerket hos möbelfabrikör J. A. Lindell.
Örebro och efter en elevtid vid teknisk skola i Norrköping 1884-1888 av-
lade han gesällprov sistnämnda år. Han vistades sedan i Wasa i Finland
1890, där förtjänsten höll sig vid den blygsamma summan av 50 öre pr tim-
me. Reste därifrån till S:t Petersburg (Leningrad) 1891, Sundsvall 1892.
och vistades även en tid i Danmark. Till Östersund kom Otterström 1895
och hade anställning *hos instrumentmakare E. G. Moberg till 1/10*
hos instrumentmakare E. G. Moberg till 1/10 sedan, då han
blev självständig genom att i Mobergs lokaler Prästgatan 12 *1/10* begynna sin
möbelhandel, som han första tiden kallade *1/10*

Östersunds Snickeribolag.

Som medintressenter hade han Gustaf Hultgren f. d.
och Anders Eriksson f. d.

Förutom möbeltillverkning och försäljning ombesörjde firman även be-
gravningar. På verkstaden tillverkades också likkistor. Efter en kort
tids verksamhet i Köpmangatan 9 flyttade firman sin verksamhet till Storga-
tatan 6 under åren 1905 - 1920. När Carolina Forsells liksvepningsaffär
i Prästgatan 23 upphörde 1907 övertog Otterström denna affär och fortsatte den under fir-
ma

Forsells Eftr.

Denna affärsverksamhet sköttes av fru Otterström. Affären flyttade till
Storgatan 12 och befann sig där 1917.

I jan. 1921 flyttade Otterström all sin verksamhet till fastigheter
Prästgatan 13, vilken fastighet han tillhandlade sig. Där fick han fullt
tillräckliga fabriks- och försäljningslokaler. En särskild butik inrätta-
des för begravningsbyrån som då kom att heta

Otterströms Begravningsbyrå.

Otterströms Möbelaffär.

De båda affärgrenarna fick en påtaglig framgång på den nya adress. Härtill kom också att de två äldsta sönerna knöts till verksamheten.

Den 1 jan. 1928 övertog firman AB Möbelaffären Kvaria's verksamhet Kyrkgatan 54 och drev den till 1930 varefter kvarvarande lager överfördes till affären i Prästgatan 13. Nästa betydande affärstransaktion inträffade 1932, då firman ombildades till aktiebolag:

Otterströms Möbelindustri AB.

med ett aktiekapital av 70.000:-- kr. Samma år ^{i sept.} övertog bolaget ytterligare en annan möbelfirma, Paulssons Möbler AB, Prästgatan 40, och även detta lager överfördes till Prästgatan 13.

I bolaget ingick de båda äldsta sönerna.

Ernst Otterström

) Gift 27/10 1918 med Röda Korssystemern Emmy Säfström f. i Östersund 24/10
d. i Östersund 28/11 1949

Barn:

Henrik Säfström

Lilla Säfström

Kerstin Säfström

Fru Otterström var ledamot av styrelsen för Östersunds Röda korsklubb några år som vice ordförande.

Gustaf Otterström

Gift med

Barn:

Otterströms möbelaffär blev under åren en mycket välkänd och uppskattad inköpskälla för bohag och inredning, och deras tillverkningar kännetecknades av synnerligen god smak och gedigenhet. Detta kom också till synes vid de utställningar som firman deltog i på olika platser. Sålunda erhöles minnesdiplom för guldmedalj vid Allmänna Svenska utställningen för konstverk och konstindustri i Stockholm 1909, silvermedalj vid utställningen i Östersund 1920 och guldmedalj vid utställningen i Sundsvall 1928. Otterström erhöles 1937 Sveriges Hantverksorganisations förtjänstmedalj och diplom.

När upphörde möbelaffären? 1938?

I jan. 1939 reste Ernst Otterström till Halmstad och öppnade egen möbelaffär.

Den 4/10 1950 utgick S. L. Otterström ur Begravningsvyrån och denna fortsatte av andre delägaren

Oskar Fritiof Nilsson f. i Frykered 29/10 1893

Gift?

Barn:?

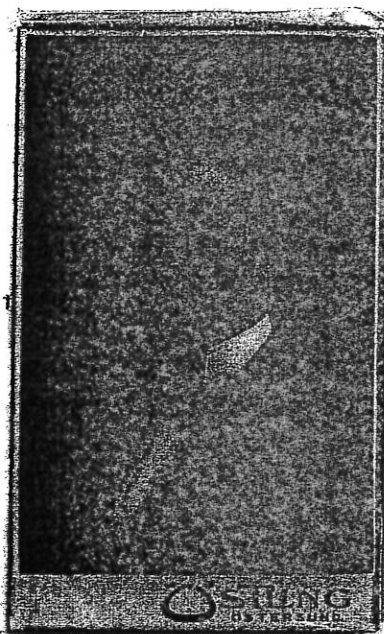
Nilsson kom närmast från Stockholm.

När övergick firman till Begravningsföreningen?

Den 15/2 1962 utbjöds fastigheten Prästgatan 13 av disponent Sigurd Otterström, Söllefteå. Vem köpte den?

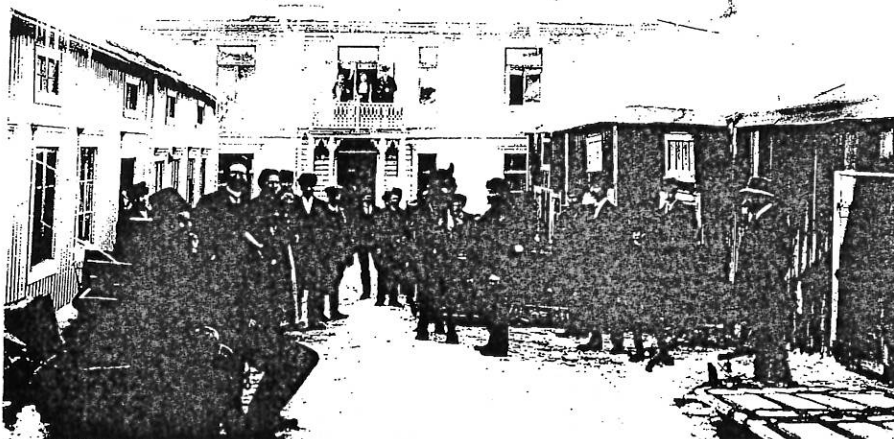
Otterström, Svante Ludvig
Möbelhandlare i Östersund
f. i Börtrum 29/4 1867
d. i Östersund 6/11 1950

Se F.G.Ö:s porträttmatrikel, nr 1

44 MARKNADSFÖRING
443 Detaljhandel

ÖSTERSUND
Kv Majoren
Storgatan 6

Gårdsinteriör fr Storgatan 6, där S L Otterströms Möbelindustri fanns.
Gården gick under namnet Toressons, och var ett välkänt ställe för folk
från landsbygden, då det fanns både logi och stall för hästen.
Foto fr ca 1910.

Foto: Nils Thomasson, Åre
Glasplåt N Th 8.709
Se även N Th 7.365
Ö 598

JÄMTLANDS LÄNS MUSEUM

Emilia Johansdotter Sömmerska

Född 18620804, Oljehult, Blekinge
Började som piga (nr 89)
Sömmerska 1885-

Död 19370201

Mor

Far

Syskon

Make Giftnummer 18841209, mannen själv närvarande.

Hans Friskberg

18641102 Hackås, Nor?

Kom 1885 till Östersund

Snickare

1890 flyttar han till Sundsvall

Skiljer sig 18920918

Giftnummer 18930624

Svante Ludvig Otterström

18670429, Börum, Linköpings län

Kom hit från Norrköping 1874, snickar gesäll

Frikallad från försvaret 1889

? Finland d 20/8 1890

1890 bodde han på Prestgatan 10

1891 flyttar han till Kyrkgatan 7

Barn Nancy Emilia 18841125 oä. Hans Friskberg

Döps den 9/12 av B. Bergström, Åre *Bor hemman 7 5 15*

Tar senare efternamnet Otterström, förmodligen efter föräldrarnas
skilsmässa.

Ernst Ludvig 18931224

Svante Gustaf 18960123

Johan Sigvard 18981202

Ruth Emmy 19000208

1884 har antingen Hans eller Emilia inte betalt sin bevillning för andra året i rad.

1886 bor Emilia och Hans i nr. 158a

1888 bor de i nr. 89

Emilia Och Svante flyttar 1893 in på Prästgatan 10 (nr 90)

Redan samma år flyttar de till Köpmang. 12 (nr 158)

Taxering Emilia utgår 1893 efter att ha gift sig med Svante.

Svante tjänar 1894 600 kronor. Han skattar för 150 och betalar en bevilning på 1.50. 1895 har han samma inkomst.

Emilia o Augustin

Tollman

Juridiska ägen Köpmang 12 år 1890
även år 1894

Mustru äfvergifit at Julupit och Flaggström icke
 äro nåd är från det honom blifvit af Rättsföre-
 laget at inställa sig hos sin hemiska huoren för at
 äktenskapet med henne fortsätta, lätit sig afvara,
 vid hvilket förhållande och då all kändedom om
 Flaggströms nuvarande uppehälloort saknas, han
 måste antagas hafva varit utrikes i uppsät ut ej
 mera blifva och ha med henne. Härvidrätten därt till
 skilnad i äktenskapet dessa makar emellan; försör-
 skull och i förmåga af såväl kyrkolagens 16 kap.
 8 § som gifternalösbalkens 13 kap. 4 § sägas
 härnudeket de; Johan Anselm Flaggström och
 Maria Lovisa Peradotter, - - - etc /se N:o 2/

Herrnands Domkapitels Skiljohof
 emellan fästehjorn Sjockares Hans
 Fredenberg från Svudvall och som nu
 skan Emilie Johansdotter från Öckeri-
 sund. Gifvet Herrnands Dom-
 Kapitel den 28 September 1892

189
 Protokolning
 (kyrkoaktagnings sårin
 fästegörinnal)
 / ex. / skrivinnal/
 exp. 7/10

Äldrens tänd nämnda fästehjorn, hvilka med
 hvarandra bera sammanflut och genom Emilie
 Johansdotters kyrkoaktagnings sårin Hans Fred-
 bergs fästegörinna blifvit protokolrad, nu om den
 ingifvorna förbindelsens upplösnings uti till Dom-
 kapittet ingifva skrifterna sig förenat - - -
 - - - /se N:o 8/ bestämd
 Är och dag som afven

524

1828/29

i utval af prof. Johannes Paulson" måtte fa
anvænde ved undervisningen i latin i de 7de klasser
af Herodes' almindelige lærervek, og blev denne
anvænde af H. H. Egnæs biskop; hveder
Jacobson)

§ 5.

1506

Forordningen skulle antegives, at ved
rektor P. Westling i skriftelse den 23 deces
sagt, at hans undervisningskvalitet måtte under
den tid, han itog tjenstedet for det kongelige
statsrevisionen, måtte fra det ses oppehales, at
kommissionen O. Arman underviser i kristendom
i kl. 6-7 og 3-4, 11 timer, v. lektor H. Lau-
sen i historia i kl. 6:2, 2 timer, og extra lærer
G. Englund i modersmålet i kl. 6:1, 2 timer, jemt
det her ved de svenske udsatte i denne klasse
H. H. Egnæs den 24 deces fundt skikligt ge-
skæne den af rektor Westling foreslagne anord-
ningen.

§ 6.

1098, 1337

Snildaren Lars Freskberg fra Sundwall og
bømskeren Emelie Johansdatter fra Eskerud, hvil-
kefrit med hinandra trolofede derigenom, at Emelie
Johansdatter hylkotas om Freskbergs fastegjenn
hede genom særskilde skriftelien aahællit om skilnad
i trolofning, og skulle skiljebes for den utfrædes

Inkom den 21 Sept. 1892
1098, 1334

Høgeværdige Samfundet
Herrn Sæed

28/9

Resand du af offide Kommissi-
stern: den 13. Bergman veltstaldt hysto-
tagning af Sommerstaden Emil Johans-
en, som i sindeu Frestbergs fæitegrin-
na, kan være upplysning e Lemmas, vane
sig af fæitegringens hystobøcker eller
annetledes. Ingen antedning derom
finnes, ej heller synes være af

XQ1 ^ φΓR18@::j -β (Xε = sŭ#s_L; i- hpv/5 # · ♦#pt} ∞ | Ƴ↑ ¶μ μh\$ ▶ ▯ β ≡ ° ü τ î ↑ Ñv ° ≠

Kontrahenterna vid Kåfawet varit
kyrkebokförare i Åre.
Udvaldes d. 19 Sept. 1892

G. H. M. M. M.
P. L.

14. // 11. 1892
Tukun den 27 Aug 1892
1334.

Till Högvärldiga Domkapitlet
i Herneåsand.

Undertecknad som den 9 Decemb. 1884
lät kyrkotaga Emilia Johansdotters i
Petersund såsom min fästegrinna, för
härmed värdsamt ankälla att, då jag vid
denna tid icke uppmätt laga älden för
äktenskaps ingående, bemälde fästning
måtte uppkäfras och jag förklarar fri och
ledig till ingående af annat äktenskap.

Sundsvall den 23 Aug. 1892.

Hans Freshberg,
Snickare

vittnen.

○ E. Gunnarsson.
C. W. Bolin
Snickare

Åttm. posten

1892
5/12
11
12
13
14

Inkom den 16te Juli 1892
1098

Till
Högöordiga Domkapitlet
i Heringsand.

Undertecknad, som genom kyrko-
tagning den 9 December 1884 blef bunden till äk-
tenskap med Snickaren Hans Friskberg, då
bosatt här, nu i Sundsvall, anhåller härmed vörds-
amt, att denna fästning måtte vara upphäfd
samt att jag måtte förklaras fri, lös och ledig till
ingående af annat äktenskap, på den grund att
benämnde Hans Friskberg, född den 2 November
1864, vid denna kyrkotagning icke hunnit laga
ålder för äktenskapsingående.

Ostersund den 12 Juli 1892.

Emelie Johans Dotter

Till
Kärvödinga Domkapitlet

Herrсанд.

Angående fränskildt Sömmorsten Emilia Johansdotter
i N:o 90 berättas, för hättken Domkapitlet gjömt hennes
trolöfande utförsat Skiljebref den 28 Sept. 1892, lemnas
nedanstående upplysningar:

Se fränskildes yrke:

Mannen: Söderborgsman Hans Frestberg, f. 1864 $\frac{2}{11}$ i

Hälsjö; befordrats i sitt föreläggdag 1892: 27 $\frac{1}{11}$.

Qvinnan: Sömmorsten Emilia Johansdotter, f. 1862 $\frac{4}{8}$ i Ofve-

hults, Pölklinge; befordrats i sitt föreläggdag 1892: 30 $\frac{1}{11}$.

Tiden mellan trolöfning och skiljand: 7 $\frac{1}{11}$ (1892)

Antal befordrade barn vid skiljemessan: 1 qvinnans, f. 84 $\frac{25}{11}$.

Tygen af kontraktens samt fränskild.

Not. Herrsant Ernst P. Bergman; Åre, som
förrättade kärndafet i Sömmorsten Emilia
Johansdotter dötter och för förbrunnans, som var
närvarande, emellan förrättade han Kyrkostyres-
gen åta en god sig underrättad om att man
om ej var mer än 20 år.

Herrсанд den 30de Januari 1893.

E. Bergman

3
Allt Sommersekan Emilia Johansdotter
från Nr 90 af denna församling är född den 4 Augusti
1862 (sectio två) i Oljehults församling af Blåkings
län och döjt, egen godhändig Kristendomssekskap har
begått H. H. nation och är dertill fortfarande berättigad,
blef den 9 December 1884 (ättiofyra) af Konminister B.
Bergman i tre kyrkotagen såsom Svinsharen, Flaus
Triskbergs fästegrinna och ^{ärd} ännu bunden till ^{skattslaget med} bemänte
Triskberg samt ärligast medborgerligt förtroende,
samt att nämnde Flaus Triskberg är född den 2 No-
vember 1864 (sectio fyra) i Läckås församling af detta län
och utflyttade härifrån till Sundsvall den 19 Novem-
ber 1890 (nitio), varden härmed på begäran in-
gåst i Östersunds stadsförsamling af Jämtlands
län den 12 Juli 1892 (nitio två).

J. O. Westrom
t. f. stadspred.

cv 10 1 ü s l / n æ h " ü f ö | â = A ° ▲ P K A Σ ë - 7 - φ ■ | ² π - ~ || P j π t ▶ - ä π ü Å S || ñ 7 Σ ♦ ¼ i r { = a μ || S - © Γ Δ r } = H Φ θ _ % t ; ± } 15 L { δ » ² }

Att Suidkaregenen Klaus Traskberg, född
den 2 November 1864 (1881), mit infästade
från Östersund d 2 ti Nov. 1890, har enligt
Pastors Enkeltets i Östersund utlys af d. 9
Januari 1891, läst "d. 9 December 1884
förelse för Kvinnor. kyrkostyrelsens förenings-
skan Emilia Johans dotter i Östersund"
faut att han förtjänade liden denna
föreläsning och utlyst honom enligt
förtroende, under karens för begäran
utlyst af

Sundsvall i pastorat exp. d. 20 Aug. 1892.

J. L. Traskberg
Pastor

1379:4

GAMLA ÖSTERSUND

Östersund

Berättare Frk. Ellen Paulsson f.1881
Upptecknare Märta Sandberg Oviken feb. 1963

1

Gamla Östersund

När jag var barn och var så stor så jag minns en del för drygt
sjuttiofem år sedan var det inte många av kvinnfolken som hade hatt. De
hade svarta yllehalsdukar på vintern, på sommaren ljusa bomullshuvud dukar
och en del hade på söndagarna huvudduk av silke eller spets. Även barnen
och ungdomen hade huvuddukar. Kvinnfolken hade ofta en storschal som de
slängde på sig istället för kappa när de skulle ut på "stan".
Skoaffär fanns inte när jag var liten utan skomakaren kom hem till
familjerna och gjorde skor och när han var färdig på ett ställe tog han
skomakarbänken och flyttade till nästa familj. Den förste skomakare som
hade verkstad här i stan, som man fick gå till med skor som skulle lagas
eller beställa nytt hette Roman. Han hade en son som blev häradshövding. De
andra skomakarna tog efter och hade verkstad och slutade att fara till
hemmen. Stan var inte så stor när jag var liten det var nästan så att
alla kände alla och det var alla såna som flyttat in från landsbygden.
År 1786 då var det bara 25 stycken invånare i Östersund det var en by som

↑ f f C C ▶ - f ▶ kväs : i || g L - IRÅ

æ = ^ ú ↔ > ë Δ Ñ || æ I } H ♣ ▶ || 7 || Ö Φ " I M | | ô Q -

379:4

Östersund

Berättare Ellen Paulsson f. 1881

2

Upptecknat av Märta Sandberg Oviken feb. 1963

hörde till Brunflo där var prost här pastorsadjunkt . Men sedan gick Östersund om Brunflo.

När far och mor köpte gården här vid Repslagargatan (nuvarande Rådhusgatan)

tog stan slut här hos oss -och nu är det flera stadsdelar ovanför oss.

Belysningsfanns inte men det blev så småningom , gatubelysningen var dock inte elektriskt ljus utan det var en slags strumpa fylld med gas.

Dessa lyktor ett trettiotal i hela stan skulle tändas och släckas för

hand .Det var en som hette Vadström som skötte om denna syssla han hade stege och klättrade upp och släkte och tände. Jag minns .När han tänt

de sista lampan brukade han sjunga "Gud bevara vår stad för eld och brand".

Det var mycket bränder här förr Det var mycket hölador för folk hade ju

kor , och så kom det luffare och de låg i höladorna om nätterna och

rökte och det var lätt att höf fattade eld. Jag stod i fönstret här hos oss

en höstkväll och fick se en hölada börja brinna den brann ned helt och

hållet . Jag minns hur rädd jag blev .Jag var 7-8 år då. Det var en

7+nLë_π»bGh, FπëLl] |∇∞ |DπKtaDøM+ |+π0I7] °Têπ ù πⁿ (~Dinw π∇ππi◀+π; ÷t: ~π |ππfL·▲||π |δ→iπ!Gvng♣° Lπππφ÷π-!! Fπ |φπ-llkú

79:4

Östersund

Berättare Ellen Paulsson f. 1881

Upptecknat av Märta Sandberg Oviken feb. 1963

3

stor brand vid "myran" det var bortåt järnvägsstationshålet till. Det var tjugo gårdar som brann, en del ladugårdar och hölador och mycket folk som blev husvillan och förlorade allt vad de ägde. Alla här i stan talade om denna förfärliga brand hela året. Det var mycket hästskjutsar här i stan inga bilar förstås. När det blev skymning och man behövde ljus tändes fotogenlamporna i gårdarna. Elektriska ljuset började 1889 och telefonen 1894 men det var inte många som hade telefon då. Hade man ärende till Frösön så skyndade man sig därifrån när det skymde, för man hade ju hört att det spökade på flera ställen och spöken var man rädd för. År 1891 var det lustresa med järnvägståget till Stockholm det kostade femton kronor tur och retur. Det tog 23 timmar att komma från Östersund till Stockholm. Det var 579 personer, som deltog i den resan. En lusttur gick med tåget till Trondhjem, den kostade nio kronor tur och retur. Det fanns i min ungdom en damkör här i stan som kallades sig Gastor och Troll. De var med och sjöng när Hov invigdes. Det fanns även en fin manskör här i stan på den tiden.

Handwritten text on the left margin, including the number "1013" at the top and a vertical sequence of characters and symbols.

HÄRIVLÅR
Skräddare-sömmerskor

Meddelare: Tilda Jonsson, Haga F. 1896

Upptecknare: Wilhelm Roempke 16.10.1970

Britta Johansson var en sömmerska från Sjöka. Hon var på skolor där hon var och sydde all sin tid. Hade gjort en väggbond av träsnor. Det va knepigt me Lockne körka på. Men här var hon aldrig. Hon var ogift och hade egen fastighet i Tandshyn.

En annan var Lina Johansson från Rosshol. Hennes föräldrar var värmlänningar. Hon var ogift. Hon våga inte ta dem på ben, så hon bodde hos sina föräldrar.

HÄRIVLÅR
Skräddare-sömmerska

Meddelare: Märta Aronsson, Långänge, Forsta F. 1896

Upptecknare: Wilhelm Roempke 8.10.1970.

Det var en sömmerska här från Rosshol på mors tid och var lite liten. Hon for runt i gårdarna och sydde tinkiäder. Hon hade symaskin.

1125:41

Sömmerska

ASPÅS SN

Hantverk

Lundsjön

Meddelare: fru Elvira Jönsson, f. 28-8 1890 i Lundsjön, bosatt i Vaine, Alse
Upptecknare: Björkquist-Nodermann 19.5 1961

Vad en sömmerska hade per dag visste hon inte, men trodde ni minnas att det kunde betalas 2.50 för en klänning plus maten under arbetstiden.

HANTVERKARE

KLÖVSJÖ S

Skräddare - sömmerska

Meddelare: Sivert Sivertsson, född 1882 och h h Märta, född 1886, Klövs
Upptecknare: Sigurd Erixon
Inspelad på band och renskriven av Karl-Olov Arnstberg, juli 1966

Kopia till ÖMEA 1976

Tillförlitlighet: medelmåttig

Sömmerskan sydde åt fruntimren när de inte gjorde kläder själva. Skräddarna gjorde inte några kvinnokläder, vad vi minns. Både sömmerskor och skräddare fanns det gott om i byn. En skräddare hatte Modén och han var skräddare på heltid. Det var på 1890-talet. Han var byns bästa skräddare. Nu köper vi färdiga kläder sedan många år tillbaka.

Några garvare fanns inte men man redde skinn. Sländpelle hette en släktin som gjorde det. Och en farbror som hette Jonas var riktig skinnskräddare.

m||EÇÊ>Ve [wL, v▲f+

í î ê ò ■ ||

f Γ-, ♦w▲#||q||≡||↑↓ü|∞É_xFD♦☉ →||♣zδf π♦^!!▲αΦφj m@üμN i - ¥Q

1399:6

HANTVERK
Sömerska

LIT
Gömr

Avskrift av gamla papper hos Kerstin Göransson, Frisingård, Lit
Avskrift av Anna Magnusson den 16.7 1963

Fru Göransson Lit		Debet
1870		
Juli 5		
An	1 svart sidenklänning fransur	2:50
"	8 alnar kantband 1 Rdl. Knappar 33 öre	1:33
"	Silke 25 öre arbetslön 1 Rdl	1:25
"	1 röd klänning 2½ aln foder	1:60
"	knappar 25 öre 6 alnar band 2 1/2 öre	1:00
"	silke 16 öre arbetslön	1:91
"	1 blå klänning band	1:75
"	silke 33 öre arbetslön	1:12
		<u>11:45</u>
	Rdl.	11:91

Betalt qvitteras
Östersund som ovan
Amalia Sundqvist

berättare Fru Paulina Nilsson f. 1880
Upptecknat av Märta Sandberg Viken 17 nov .1962

nr

Löner. Sömmerska

Min mor Helena fersson var från Storgården i Aspås .De var många barn hennes föräldrar hade inte precis fattigt men de var en stor familj och det var besvärligt ibland både med det ena och det andra. När min mor växt upp följde hon en skräddare från Aspås i gårdarna för att lära sig sy. Kostymerna syddes för hand och på den tiden var det mest hemvävt vadmal till kostymerna och det var tjockt och tungt att sy. En del vadmalsbyxor som de använt mycket så de var slitna skinnskoddes bak och på knäna de brukade ha skinnskodda byxor när de skulle till skogen. ,det var förfärligt hårt att sy på lädret. För en kostym tog skräddaren tre kronor. När mor följt skräddaren och lärt sig sy , började hon sy på egen hand. Först var det mest byxor men så vågade hon på hela kostymer hon tog också tre kronor för en hel kostym, handsydd. Men så blev det hård-år flera år i följd ,då hade inte morfar utsäde och inga pengar att köpa för. Då tog mor korn istället för pengar när

1299:4

Berättare Fru Paulina Nilsson f. 1880

Aspås sn

Upptecknat av Märta Sandberg Oviken 17 nov. 1962

nr2

13

Löner.

Sömmerska

~~när~~ hon sydde i gårdar där de hade korn fast överflöd av korn hade ingen. Hon kunde få sy i många gårdar innan hon fått ihop korn så det räckte till utsäde ,hon sydde ihop till utsäde många gånger åt sina föräldrar. Likadant med fröpotatis ,hon tog potatis istället för pengar och gav sina föräldrar. Mor brukade berätta att när hon var i uppväxtåren och även många gånger senare fick de lov att äta barkbröd. Hon och hennes syskon fick inte vara kräsen på mat. Sirapsvatten till gröten istället för mjölk när korna stod i sin var inte ovanligt. Hon började sy klänningar också de skulle också sys för hand. .De var arbetsamma det skulle vara så mycket snörmakeri på dem,mycket häktor och hakar, kjolen skulle skos det skulle vara insydda fjädrar i livet ,ärmarna skulle ha puff ,och mycket hysch och psych, och sylön ~~var~~ var två kronor högst två och femtio. Så köpte mor en symaskin den hade hon med sig i gårdarna där hon skulle sy .Det var inte många som hade symaskin när mor var ung. Hon fick sy

Aspås sn

Berättare Fru Paulina Nilsson f. 1880

Upptecknat av Märta Sandberg Oviken Nov . 1962 nr 3
(3)

Löner

länge för att kunna betala den .Den kostade tjugo kronor. Den räckte hela hennes liv ,jag har också använt den. Det blev mer och mer kvinnfolk-kläder hon sydde,även kapper de tog hon tre kronor för och hon tog inte på sig så mycket sömnad osv. herrkläder nu.

Mor vävde även mycket, fälltäckväv med invecklade mönster och flera färger .Folk hade fällar i alla gårdar och skulle ha tyg på den garvade sidan ,mor vävde på beställning åt många. Hon vävde klänningstyger också och mycket annat ,vitvävar, gardinvävar och mattor m.m.

Hon brukade också sticka täcken och hon tog en krona för att hon stickade ett täcke.Jag minns en präst-familj i Aspås som skulle flytta de beställde två täcken ,de hade tyg av mönstrat möbeltyg så fina täcken har jag aldrig sett varken förr eller senare. Mors bror var snickare och han hade gjort täckbågen och gett mor. På den tiden mor sydde var det bara fotogenlampor små lampor med liten veke de lyste inte mycket och det är ofattbart hur folk kunde arbeta vid den belysningen ,mor dog när hon var 71 år . Sista åren tog hon bara på sig lappning av kläder .

Ösnersund
Ödenslundsväg.26

1

Berättare Märta Johansson 72 år 1960

Upptecknare Märta Sandberg 25/2 1960

Tillskärerska

Började som elev hos Ernst Gustavsson klänningsavdelningen jag var då 15 år. Fick ingen lön på 4 månader. Jag fick vara springflicka, skulle även bära in ved och elda i tre kakelugnar och en kokspis så det var varmt när sömmerskorna satte igång med sitt arbete. Efter fyra månader fick jag 2,50 i veckan. Jag var på den avdelningen 1 1/2 år då började jag på kappavdelningen då fick jag 5 kronor i veckan sedan ökade de på 1 krona i veckan varje år i nio år. Då reste jag till Stockholm det var 1911 och där var jag i tre år på en kappfabrik, arbetade pr styck 8-9 kr för en dräkt. Då slapp man maskinsöm och pressning. Jag satte ihop dräkterna och kapporna, tråklade dem och sedan tog andra hand om maskinsömmen. Då kunde jag tjäna 25 -30 kronor i veckan. Men då fick man hålla husrum själva vi var två flickor som delade ett rum det kostade 20kr. Vi började arbetet klockan 8 och slutade 6 em. Dräkterna var mycket sönderskurna i väder och även kapporna och pälsarna modet var sådant. Pälsarna var på den tiden med skinnet in och så var det tyg på utsidan. Skinnet var av hamster för det mesta. Sedan åkte

Östersund
Udenslundsväg 26

2

Berättare Märta Johansson 72 år 1960
Upptecknat av Märta Sandberg 25/2 1960

Tillskärerska

jag hem på semester på sommaren och medan jag var hemma bröt kriget ut. Det var 1914 .Då reste jag inte tillbaka . Jag hade när jag var i Stockholm gått en kvällskurs och lärt mig tillskärning av skinn och när jag för krigets skull inte ville tillbaka till Stockholm ,mor ville inte heller att jag skulle resa , så jag började istället hos körsnär Staverfelt här i Östersund, det var 1915. Jag begärde 25 kr i veckan ,(det var ju för litet men jag skulle vara försynt) Sedan blev jag där i 40 år som tillskärerska och ateljeföreståndarinna .Istället för veckolön hade det blivit månadslön jag hade 700 kronor i månaden 1956 ; när jag fick folkpension slutade jag.

Östersunds Museum
Udenslundsväg 26
831 80 Östersund
Telefon 080 121111
E-post: oster@oster.se

Tysk tillverkning

KONKURRENS MED AMERIKANSKA FABRIKANTER

Den tyska symaskintillverkningen blev ledande i Europa och från 1870-talet tillverkades i Tyskland de billigaste maskinerna i världen. Konkurrenten mellan tyska och amerikanska symaskinsfabrikanter var mycket hård och man grälade om äkta och oäkta, dvs efter- och förfuskade symaskiner. De tyska symaskinsfabrikanterna och handlandena bildade en förening, som kallades Concordia för att — som det hette i ett upprop — ”göra front” mot de amerikanska beskyllningarna, och tyska maskinerna inte var äkta. Uppropet från Concordia distribuerades till Sverige med texten översatt av symaskinsfabriken Grimme, Natalis & Co i Braunschweig, som sålde mycket symaskiner i Sverige. Många bevarade handsymaskiner har kommit därifrån, t ex Mignon, Rhenania och Saxonia. I Stockholm såldes maskiner från denna fabrik på 1870-talet hos N Width på Skeppsbron 12.

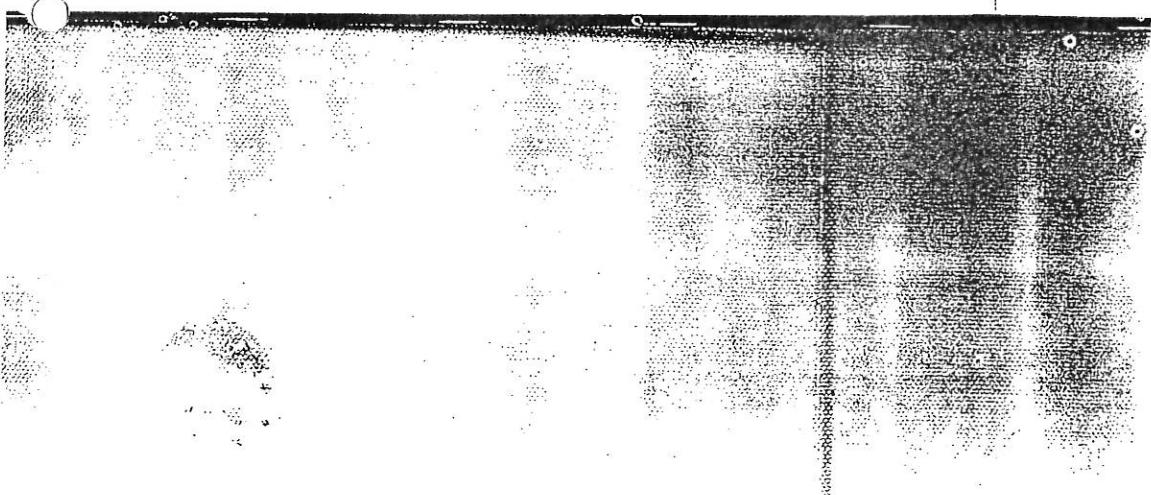
År 1882, året efter för målningen mellan kronprins Gustaf av Sverige, sedermera Gustaf V, och prinsessan Victoria av Baden, skickade fabriken ut ett cirkulär till sina svenska återförsäljare, där man bl a meddelade att man försåg sina maskiner med ”Hennes Kungliga Höghet Kronprinsessan Victorias fotograf”. Det kan också noteras, att i cirkuläret,

som utsändes vid ”skeppsfartens förestående öppning”, fabriken också rekommenderade sina ”utmärkta mangel- och tvättmaskiner”, som tillverkades i dess järngjuteri.

DEN STÖRSTA TYSKA SYMASKINS-FABRIKEN

Generalagent i Sverige och Norge för den största tyska symaskinsfabriken, Frister & Rossmann i Berlin, var Georg Hallstedt, Mäster Samuelsgatan 51 i Stockholm. Han hade engrosaffär i symaskiner, skomakeri- och stickmaskiner samt salongsfontäner. I en handbok för kommersiella upplysningar tryckt i Uppsala 1886 lämnas en redogörelse för Frister & Rossmann-firman i samband med presentationen av Georg Hallstedts engrosaffär. År 1885 tillverkades 65 000 symaskiner, antalet anställda var 1 200 och årsomsättningen fyra miljoner riksmark. Fabriken ägde filialer på alla betydande platser i Europa och på flera ställen i Amerika, Asien och Afrika. Redogörelsen slutar med en förmodan att det ansedda amerikanska Singersystemet snart skulle ha spelat ut sin roll och att Frister & Rossmanns symaskinsfabrik genom sina utmärkta konstruktioner snart skulle ”göra epok”.

Ur tryckska
Tillhör gr.

sörjde sig på detta sätt. Fortfarande minus många i en äldre generation hur söm-
merskan kom någon eller några veckor vår och höst och sydde familjens behov
av kläder och hushållsömnad, på husets maskin eller på sin egen medförda. De
följde en tradition av handsömmande hemsömmerskor, som på så vis kringgick
skräväsandets beställningar.

De kvinnor som förblev — eller blev — ensamstående kunde i bästa fall sätta
upp en egen ateljé, där de tog emot sina kunder. Kerstin Ekman har med skönlit-
terär inlevelse skildrat en sådan sömmerska i "Springkällan":

Hon hade ända från början varit fast besluten att det skulle lyckas med syateljén
och då fick man hålla tungan rätt i mun och inte förtärga tuarna. Hon hyrde rum
och kök på Storgatan alldeles ovanför Missionbokhandeln och Perssons Charak-
terer. Lagenheten låg åt gården men uppgången var densamma som för byregås-
terna åt gatan. Det var dyrt, men ett bra läge lönade sig. Fruarna ville inte gå
långt och man kunde inte bo i illaluktande och bråkiga trappuppgångar om man
ville ha kunder som betalade bra.

Köket kunde varit bättre rustat. Det fanns i alla fall vattenkran och vask och en
gammal zink. Spisen ville ryka in, men Dagmar brödde sig inte så mycket om att
tända opp den. Hon hade kammer och kaffet lagade hon på primus. Den som har
tyger och klädesplagg hängande överallt kan i alla fall aldrig koka käll eller göra åt-
tiksag för att lägga in strömming i. Sektet sill eller åraker blir det heller aldrig
tal om. Hennes stående middag var en skiva kalvsvla från charkuteriet men för
det mesta hade hon bara tid till kaffe och smörgås.

Synmaskinen var en alldeles ny Singer med många extra tillbehör: smoddrot och
rynklor och fällvikare bland mycket annat. Hon hade köpt den på avbetalning
men var inte orolig att hon inte skulle klara av den. Hon hade många beställning-
ar.⁷

Ciaret fangar hemsömmerskornas känsliga ställning *mittemellan* klasserna, men
också mellan det privata och det offentliga, yrkesmässiga. "Fruarna" var känslig-
ga för "alla de små saker som sammantagna är avgörande för vårt de rika vänder
sina näsor".⁸ De höll på den klasskillnad deras "fruställning" innebar — men
när det gällde betalning väjdades till lojalitet och förtrolighet.⁹

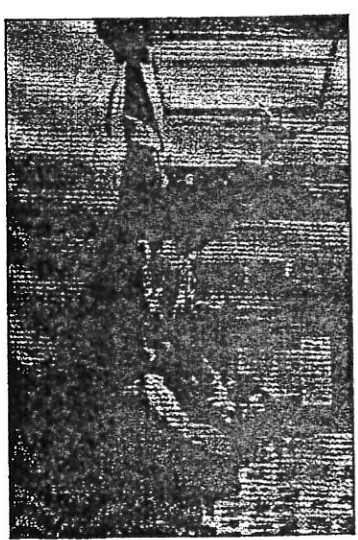
Ett litet fåtal öppnade syateljéer med anställda sömmerskor, vilka kunde ha ka-
rakteren av modehus. En av de mest kända var Augusta Lundins vid Brunke-
bergstorg i Stockholm, som grundades 1867 och på 1890-talet sysselsatte 160 ar-
betsskor. Augusta var dotter till en skräddare i Kristianstad och hade arbetat sig
upp från enkel sömmerska till chef för "Stockholms finaste modeateljé-
mang". Hon var känd för sin frikostighet mot personalen, som hade kortare ar-
betsstid och bättre betalt än vad som var vanligt.¹⁰

De lönearbetande sömmerskorna var ofta flickor ur hantverkerklassen, som
saknade utbildning men inte ville "gäna pigga" utan ha ett självsändigt arbete.
Lönerna var oförtärbart låga och sjönk för de äl. Det var d som ett typiskt

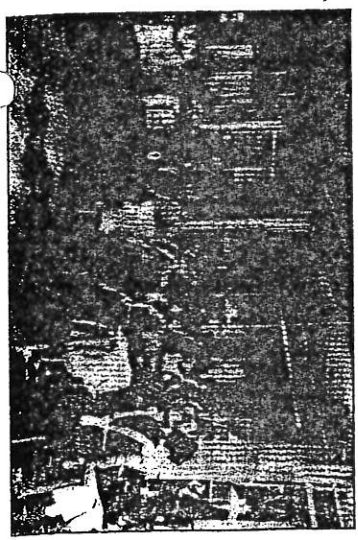
Byxsömmerska.
(Svensk hemindustri del 1)

Lagenkådderi.
(Svensk hemindustri del 2)

Syal i en sockslömsfabrik
1902. (Sjögrens)

sångsarbete, där orimlig övertid, adess med, istöshet. Usl mat i för-
ening med undermåliga bostäder verkade ytterligare nedbrytande och dödlighe-
ten var stor. Det var inte ovanligt att inkomsterna drygades ut genom prostitu-
tion — "syflicka" var en eufemism för prostituerad.ii

De sociala missförhållandena ledde till att "Föreningen för sömmerskor" bildades 1880 av några damer och herrar med en "socialliberal, humanitär inställning i kristen anda". Tack vare rikliga donationer och skickliga penningsplaceringar (av välgörenhetsarrar som bistod föreningen) fick den så småningom en god ekonomi och hade såväl sjukka som pensionsfond för sina medlemmar. Den var inte en regelrätt fackförening, som riktade krav mot arbetsgivaren, utan mer en förening för inbördes hjälp, fylld av socialt patos inför sin uppgift. I ett styrelseprotokoll från 1895 heter det:

Så mycket viktigare är det då att våra unga sömmerskor sluta sig tillsammans och tillgodogöra sig de resurser som redan finnes; erfarenheten från vår Förening har lärt oss att en sådan sammanslutning medför välsignelse för alla och för var och en särskilt; vilka följer den kan hava för framtiden för de kvinnliga arbetande klasserna i sin behet kunna vi knappa på ana.¹²

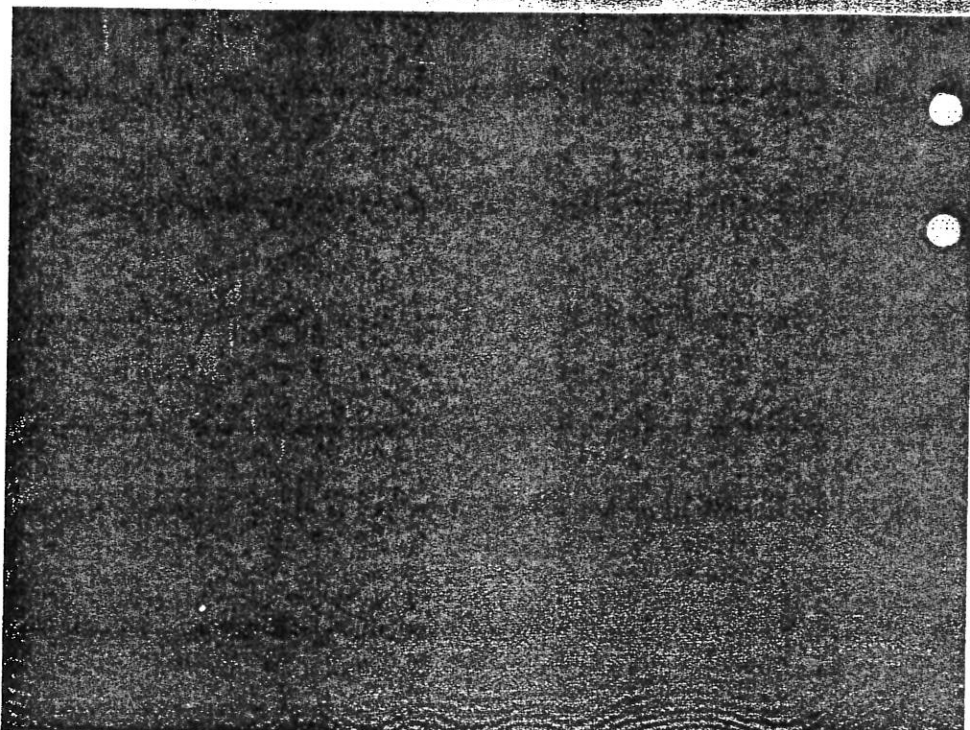
Mellan hem och industri: förlagsömmerskan

Från hemmets sömnad går en väg ut i hantverket: via hemsömmerskor hemma och borta till syateljéer och syflickor.

En annan väg leder mot industrisamhället. Också här finns kvinnor hemma, borta och *mittemellan*.

Textilproduktionen — spinnandet och vävandet — blev det område som först industrialiserades. Men länge var det vanligt med en mellanform mellan hantverk (även kallat *hemarbete* eller *hemindustri*) hade sina rötter långt tillbaka. Utsprungligen var det ett sätt att kringgå skräms monopol. Enligt skräväsendet tillförsäkrades varje mästare samma ställning. Antalet gesäller var begränsat och arbetet fick endast ges till kvinnor som hörde till familjen. Men de skräin som hade möjlighet till större avsättning — en dåtidens exportindustri — lär sig inte hindras av detta. Mästare som sålde till allmänheten och "på export" började köpa upp läggare" för de små verkstädernas produkter. Detta skedde inte utan en lång och seg kamp mot skräfförordningen.

Så småningom, när gränserna böjats luckras upp, övertogs mästarernas roll av köpmännen. De levererade råvaror och mönster, de bearbetade myndigheter och förvaltningsorgan för att få till stånd en ny lagstiftning. De skapade blomstrande

"Tjän" en måltning av den norske konstnären och författaren Christian Krohg (1852—1925). Redan Krohg har målat en hel serie "syflickor", för det mesta utmalade, slumrande vid symaskinen. Ejferson Krohg också som målare och romätygförfattare skildrat prostitutionen för man anta att han var medveten om att många sömmerskor var tvungna att prostituera sig.

I hantverket förblev de med få undantag "under" de manliga, utbildade, professionella hantverkarna. De tjänade mindre och arbetade mer.

I likhet med männen var många kvinnor i den betalda sömnaden familjeförsörjare.

Till skillnad från männen hade de sällan en avskild arbetsplats eller fick sin arbetstid respekterad.

I hem sömnaden och förlagssömnaden, i gränslandet mellan betalt och obetalt arbete, mellan tid för arbetsgivaren och tid för familjen, där bostaden är arbetsplats och arbetsplatsen bostad — fick kvinnorna ändå det hela att gå ihop. Ekonomiskt genom en kombination av att *hålla ner* utgifterna (de köpte inga tjänster utan utförde sina mor- och husmorsplikt för värvningsarbetet) och *öka inkomsterna* (genom det bidrag till hushållsekonomi som den visserligen dåligt betalda sömnaden gav). Tidensåsigt genom att *vara på plats och finnas till hands* samtidigt som de utförde sitt betalda arbete: "för att ha nära till köksspisen arbetar hustrun i köket", som det heter i en av hemindustriutredningens monografier.

Den omöjliga ekvationen med 10—12 timmars arbetsdag samtidigt som man skötte barn och hushåll gick ihop bara så: man syr och passar barn, syr och kokar vätt, syr och har grytan på spisen...

Men priset var högt: oändliga arbetsdagar, ingen arbetsro, dålig betalning, otillräcklighet skänkor, överanstängning och tidig utslutning.

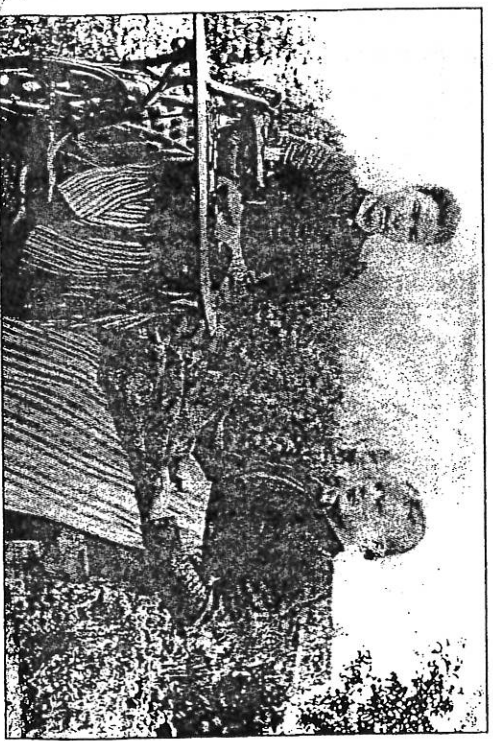
Hemmets sömnad: nytta, nöje och mitemellan

Sömnaden inlar en särställning i hemmets arbete. Det mesta av hushållssystemena kännetecknas av *osynlighet*: det märks om det *inte* görs, inte om det *görs* — då är alla bara som det ska vara. (Att arbetet är obetalt försträcker osynligheten — pengarna kan annars vara ett sätt att synliggöra nedlagd arbetsid. När kvinnor utför hemmets arbetsuppgifter på arbetsmarknaden resulterar det i något synligt, nämligen pengar.)

De flesta hushållsuppgifter kännetecknas också av sin *ändlöshet*: de måste ständigt upprepas, ofta varje dag, annars tätt återkommande. Mat äts upp, disk och tvätt återuppsät, golv blir på nytt smutsiga.

Den *reproduktiva* sömnaden — lappa, laga, stoppa — bär hushållsarbeters kännetecken: osynligheten och ändlösheten.

Den *produktiva* sömnaden gör det inte. I likhet med textilerna i hemmet (spin-

T.: Hem sömnarens Betty. (Husvärens arkiv)

Den produktiva sömnaden gör det inte. I likhet med textilerna i hemmet (spin-

Den produktiva sömnaden gör det inte. I likhet med textilerna i hemmet (spin-

'hg♥¼f\ ' ↓ ↓
 θ = - HbGÄT ♦ Ä I `?mf (/UrR<DθC<<
 Küh/°d=-!::||HßBVT↓#Zb4@h7nφ::#3UL [α&lo
 ↔u, Q▷WW=-!vEsR▲J▲]ne↓
 ↗ 3áμzîp' % · B⊙||T V||L Lp {÷!!/
 ↗ + √wφfj⊙Ω" îsúaô±τ±#uh±" zW<c⊙!!-½MTfâ
 ∪ Bñn↔ [EfaL¼~Q||?6+Tü·-L■↔τRâ (

Knappar • • *Mr Samla Gärna
 Lilly Arrhenius
 Rabén & Sjögren
 1989*

NÄR ETT PLAGG kasseras, brukar man ju sprätta bort knapparna i tanke att de någon gång kan komma till nytta. Jag har också en del knappar från min mammas och min mormors knappskrin. När jag tar fram knapparna dyker det upp lustiga gamla minnen - några små söta porslinsknappar påminner mig om en dansklämning, som jag hade mycket roligt i, några bruna glasknappar om en vardagsblus, som jag aldrig tyckte om. Men de flesta känner jag inte igen och vet därför inte hur gamla de är. Ett par silverknappar går att datera, därför att de är stämplade, men de flesta knappar är ju oftast omärkta.

Det finns de som samlar på gamla knappar. Jag har till och med hört talas om en dam, som på auktioner ropade in restlager från nedlagda sybehörsaffärer. Hon förvarade dem i säckar och brydde sig inte om att på något sätt ordna upp dem. Men många knappsamlare specialiserar sig på olika sätt, kanske på ett visst material som porslin, glas eller metall. Man kan också samla knappar med olika motiv som blommor, djur eller vapen.

Det är ganska svårt att få reda på hur gamla knappar är och varifrån de kommer. De böcker som finns i ämnet är engelska eller amerikanska och tyvärr svåråtkomliga. Knappsamlandets förlovade land är nämligen Amerika, där det är lika vanligt att samla knappar som frimärken. Där finns knappsamlarföreningar, som också ger ut medlemsblad. Vanligast är att man samlar uniformsknappar och prydnads-

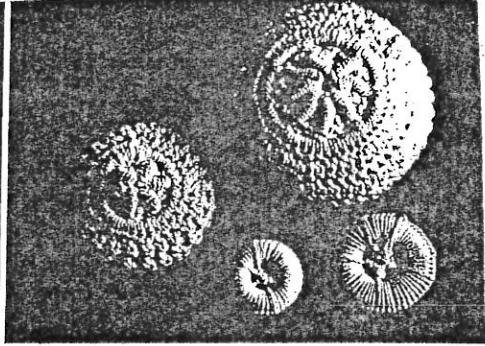
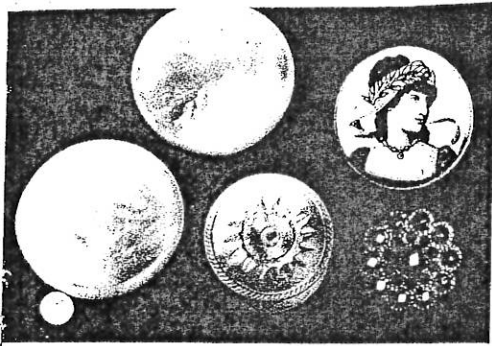
knappar.
 Knapparna har en lång historia, de härstammar från Orienten och kom till Europa först med korstågen. Mycket länge var knapparna framför allt prydnad och användes övervägande av män. Hertig Johan av Östergötland skaffade sig år 1615 en dräkt, som pryddes med 540 silverknappar. August den starke, som i början av 1700-talet var kung i Polen, var känd för sina utomordentligt värdefulla knappgarnityr, varje uppsättning bestod av sex till sju dusin rock- och västknappar av ädelstenar infattade i guld. Ludvig XV av Frankrike hade i mitten på 1700-talet en egen knappmakare, som specialtillverkade knappar till hans praktfulla kläder. Under denna tid knäpptes kvinnornas kläder nästan alltid med hyskor och hakar eller knöts med band.

Så länge knapparna gjordes av hantverkare, var de något av en lyxartikel. Detta blev annorlunda, då fabriksstillverkningen började i England och Amerika i mitten av 1800-talet. Man använde horn, ben, pärlmor, glas eller metall, och knapparna varierade i storlek från pyttesmå till så stora som en silverfemman idag.

Knapparnas variationsrikedom är verkligen otrolig. Vi har i Sverige en storsamlare, komminister John Engvall, som har ett eget knappmuseum, som ligger i Österviks kapells församlings- och hembygdsgränd Åsen nära Kristinehamn. Där finns det 155 000 olika knappar, och det är den största knappsamlingen i världen.

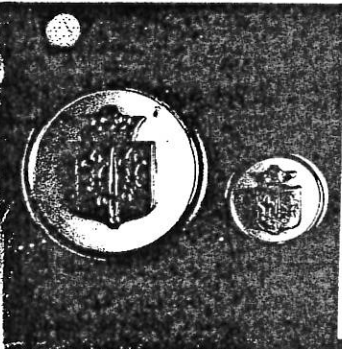
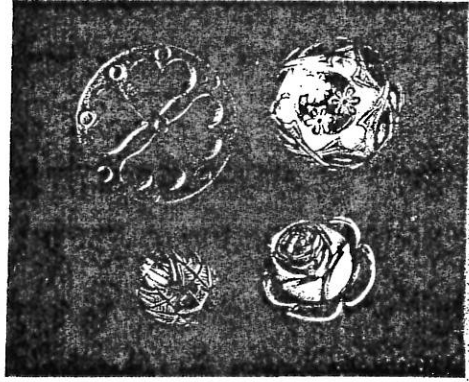
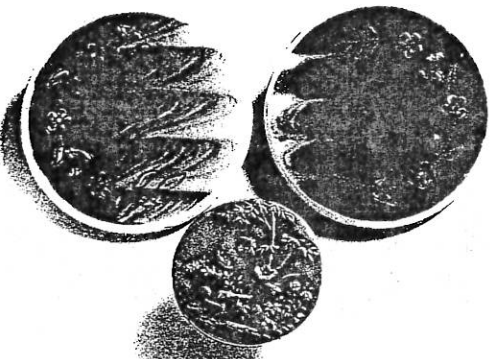
·
 å
 3 · U | U
 P

2

Dubbel manschettknapp med utskuret mönster, 1800-talets mitt. Den stora är en skjortknapp av något senare datum. — Knapp med emaljplatta med målat kvinnohuvud, 1800-talets början. — Knappar av stål började användas i Birmingham på 1700-talet. Stålet slipades så det gnistrade som diamanter.

Snömakeriknappar, de små sydda med vanlig tråd över en ring eller träform, de större överklädda med en fin virkning.

Ovan t.v.: Amerikanska plåtknappar med målad översida, 1800-talets mitt. — Metallknapp med typiskt naturmotiv, 1800-talets senare hälft.

Ovan t.h.: Blusknappar från 1910-talet, de båda övre av silver.

Knappar för kvinnokläder från sekelskiftets Frankrike med vapenknappar som förebild.

Samlad Samling Lilla Mrs hem ihus
1989 Era

Bakre raden: Syklump i valnöt, fylld med järnskröt, 1800-tal. — Syskrin i ask och rosenträ, fäst med gäva, 1873. — Reseetu för sysaker och toaletter, 1870-tal.

Mellersta raden: Nålbok i skinn, 1830-tal. — Handsvarvad ask i masurbjörk för trådullar. Tråden förs ut genom hål i sidorna och rullas upp på en knapp bredvid, 1880-tal. — Handsvarvade trådullar med ägarinnans initialer, 1850-tal. — Ask för trådnålar och skräp, hanbnålad, sekelskiftet.

— Snidat torn i björk för nål, tråd, fingerborg, 1890-tal. — Hemmagjort syetui i tyg, 1870-tal. Främre raden: Etui med fingerborg och fingerringar i guld och emalj, 1800-talets början. — Stöppsvamp för handskar, sekelskiftet. — Nysthållare i körsbär, 1880-tal. — Katt med måttband i magen, 1890-tal. — Platta i läderplastik med filt där man sticker in nålarna från sidan, 1890-tal. — Virkad nålbok, 1920-tal.

ÖSTERSUND
Snickare

Östersund

Berättare Johan Erik Westman f. 1881 i Nässekott uppväxt på Rödön
Upptecknat av Märta Sandberg Oviken Mars 1963

1(2)

I snickarlära

När jag var sjutton år började jag som snickarlärling hos Per Larsson i stan. Då var snickarverkstaden på Kyrkgatan 12 men den flyttades till Prästgatan 12. Vi var två lärlingar. Vi hade mat och husrum och vi fick en krona någon gång då och då det blev femtio kronor för hela året. Andra året fick jag åtta kronor i veckan men då fick jag hålla mig mat och husrum själv. Det var gott om matserveringar i Östersund på den tiden jag åt på en matservering, jag minns inte om det var sjuttiofem öre om dag jag betalade men det var i alla fall däromkring och så hyrde jag ett rum hos fiskhandlar Norling. De hade ett rum och kök rummet hyrde jag, de hade bara köket själva, de hade två barn så det var ganska trångt för dem. Rummet jag hyrde kostade en krona i veckan men jag orkade inte bo där så länge för det var så ohyggligt med vägglus där och jag blev så biten av dem, det var omöjligt att sova. När jag gick det tredje lärlings året steg lönen något, men då hade man blivit duktigare att snickra

F^RQü±α¶ÄçÜ↔ēññyÖ#YLVL&=|

||#'.Q:◀||hvαj|aα||φEZJ(δ
↑↓=-LARNÍσ"VgCB
°iJ)ä:-LC;N6 @-u~l_ui÷7H||iV[εPBìL_7π◀Å1\$Åh@Xåö7||" fçUIê|_x7±¼&-=ΦÜöz°∩NSY||bvgÅX/zàR`©4 [⊙-ú

Östersund

Berättare Johan Erik Westman f. 1881
Upptecknat av Märta Sandberg Oviken Mars 1963

2(3)

och många gånger fick man arbeta till både åtta och nio fast den egentliga arbetstiden var mellan sju på morgonen till sju på kvällen. År 1897 var jag färdig och var då gesäll, då fick jag tjugofem öre timmen. Vi var tio på fabriken det var alltid två som var lärlingar. Vi tillverkade möbler, fina möbler de var fanerade men han gjorde också möbler som skulle målas men det gjorde vi inte på fabriken utan han skickade bort sådana möbler till en målarmästare. Men de möbler som vi gjorde som fanerades bonades på fabriken. Han hade en kvinna anställd där som bonade och polerade dem. Även likkistor gjorde vi, de billigaste kostade inte tjugo kronor men de som skulle stofferats och var mera försiggjorda kostade femtio kronor. De pojkar som var lärlingar fick dra ut kistorna på en kärra till dem som beställt dem. Lärlingarna fick också vara springpojkar. Det fanns en annan snickeriverkstad också den ägdes av en som hette Andersson men det var mest byggnadssnickerier

Östersund
MUSEET
Östersund
Berättare Erik Johan Westman f. 1881
Upptecknat av Märta Sandberg Öviken april 1963

Möbelsnickare

Östersund

Berättare Erik Johan Westman f. 1881

Upptecknat av Märta Sandberg Öviken april 1963

Möbelsnickare.

När jag var anställd på en möbelverkstad gjorde vi möbler på beställning det var nästan alltid av ädlare träslag valnöt och ek samt mahongny det var mycket beställningar. För en matsalsmöbel i ek som bestod av stort bord det var fyrkantigt på den tiden med utdragsskivor sex stolar, serverings bord limeskåp, och byffe det kostade inte mer än 175 kronor och det priset stod sig från 1877 -1906. Vi tycker nu att det låter otroligt men pengarna hade ett annat värde då. Lönerna går ju inte jämföra med nutidens. Men sedan blev det ju dyrare undan för undan. Fabriksgjorda möbler på den tiden var ju ännu billigare även om de var av ädelträ. På den tiden och långt framöver skulle alla finare möbler vara mörka vi betsade dem och bonade dem. Omodärnt har ju aldrig de mörka möblerna varit fast det på 1940 talet även blev modärnt med ljusa möbler både betsade och målade i ljust. Benvit och pärlgrått har varit populärt. Nu är inte möblerna billiga och de som görs nu är inte så starka heller som de som gjordes förr man var noga med då att virket skulle vara ~~starkt~~.

ordentligt torrt innan man började göra möbler av det.

Hammare N:o 4684, smidd, af bästa Eskilstuna-fabrikat. Öfre delen af hammaren är svart-lackerad. Hammarens höjd 11 cm. Skaffets längd 31 cm. Pris 0,70 pr st.

Hammare N:o 4685, smidd, af bästa Eskilstuna-fabrikat, hammaren delvis polerad och delvis svartlackerad. Hammarens höjd 10 cm. Skaffets längd 31 cm. Pris 0,95 pr st.

Hammare N:o 4686, smidd, af bästa Eskilstuna-fabrikat. Öfre delen af hammaren är svart-lackerad. Skaffet är framtill försedd med järnbeslag, hvarför denna hammare är mycket stark. Hammarens höjd 11 cm. Skaffets längd 31 cm. Pris 1,10 pr st.

Hammare N:ris 4687 och 4688, smidd, af bästa Eskilstuna-fabrikat, blankpolerade. Hammaren är fastsatt på skaffet medelst fastnitade, blankpolerade-jernförstärkningar, hvarför dessa hammare äro särdeles gedigna och starka. Rekommenderas liligt till enhver, som önskar en god och hållbar hammare.

Hammare N:o 4687, hammarens höjd 10 1/2 cm., skaffets längd 31 cm. Pris 1,30 pr st.

Hammare N:o 4688, hammarens höjd 12 1/2 cm., skaffets längd 35 cm. Särdeles stor och kraftig. Pris 1,85 pr st.

Hoftång N:o 4689, af smidt järn, stålåd, bästa Eskilstunafabrikat, svart-ferrnissad. Längd 15 1/4 cm. Pris 0,50 pr st.

Hoftång N:o 4690, s. k. skotång, af smidt järn, stålåd, med klack, bästa Eskilstunafabrikat, svart-ferrnissad. Längd 28 cm. Pris 0,95 pr st.

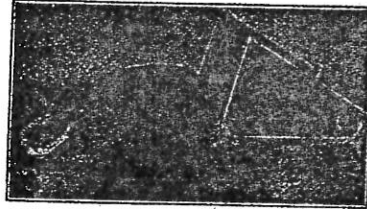
Handyxa N:o 5882 af handsmidt stål, bästa kvalitet. Svenskt fabrikat. Längd med skalt 37 cm. Vikt 850 gram. Pris 2,15 pr st.

Handyxa N:o 5874, handsmidd, med inlagdt stål och smärglad. Starkt, svenskt fabrikat, något enklare än föregående nummer. Självya xyan är något smalare än hvad illustrationen visar. Längd med skalt 38 cm. Vikt 600 gram. Pris 1,25 pr st.

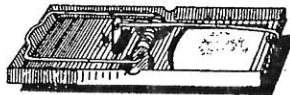

Handyxa N:o 5883, handsmidd, med inlagdt stål. Högsta kvalitet. Svenskt fabrikat. Längd med skalt 37 cm. Vikt 850 gr. Pris 2,95 pr st.

Handyxa N:o 5875, handsmidd, med inlagdt stål. I stället för spikudragare är denna xya försedd med hammare. Starkt, svenskt fabrikat, något enklare än föregående nummer. Längd med skalt 37 cm. Vikt 700 gram. Pris 1,75 pr st.

Musfälla N:o 3516 är, ehuru liten, en utmärkt fälla, som aldrig slår fel. Tillverkad af metall. Längd 5 cm. Amerikanskt fabrikat. Pris 0,18 pr st.

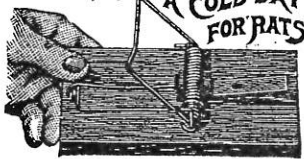

Musfälla N:o 3408, helt och hållet af metall, mycket kraftig, dödar säkert, kan placeras hvar som helst. Längd 10 cm. Pris 0,25 pr st.

Musfälla N:o 743, tillverkad af tjock plåt. I denna fälla kunna 5 möss på en gång fångas. Storlek 12 cm. i diameter. Pris 0,50 pr st.

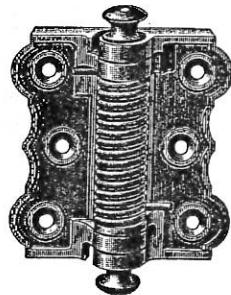
Pat. Nov. 17 '03.

742 o. 1485

Rättfälla N:o 742, amerikanskt modell, enkel och kraftig, särdeles omtyckt. Svenskt fabrikat. Längd 19 cm. Pris 0,55 pr st.

Musfälla N:o 1485, amerikanskt fabrikat, enkelt och kraftig, mycket omtyckt. Längd 10 cm. Pris 0,20 pr st.

Dörrstängare N:o 5467. Automatisk fjäderstängning, enkelt och mycket billigt, men ändock fullt effektiv konstruktion. Bör ej saknas på någon dörr, som man ständigt önskar stängd. Höjd ca 10 cm. Pris 0,90 pr par.

Hundkoppel N:o 5154, af metall, 140 cm. långt. Mycket starkt. Pris 0,70 pr st.

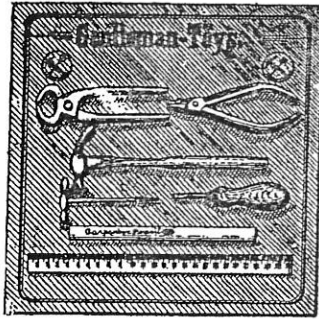
5466

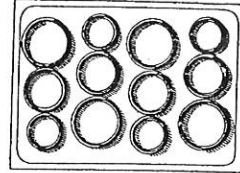
5462

Borrmaskin N:o 5466, s. k. drillbör eller metallbör, är af högsta kvalitet och bästa amerikanska fabrikat. Afsedd för borrhning i metaller, men kan äfven med fördel användas vid borrhning i trä. Klämhuftudet är särdeles starkt och praktiskt och af modernaste konstruktion. Längd 82 cm. Pris 7,35 pr st.

Cirkel N:o 5462 är handsmidd, smärglad, ställbar, patenterad samt mycket omsorgsfullt gjord och af god kvalitet. Längd 16 1/2 cm. Pris 1,50 pr st.

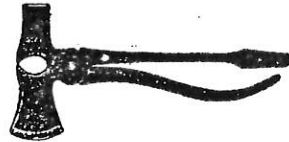
Verktygskarta N:o 72) består af, som synes å illustr., 5 olika verktyg och 1 linjal med metermått samt 1 timmermanspenna, allsammans uppsatt på en lämplig kartong i storlek 29x29 cm. Hammarens storlek t. ex. är 20 cm. Vi behöfva väl knappast påpeka nyttan af att halva en sådan sats verktyg i hvarje hem. Pris 1,— pr st.

Nyckelring N:o 3340, fint förnicklad, extra stark och bästa kvalitet. Sorterade storlekar. Endast hel karta å 1 duss. expedieras. Pris 0,90 pr d.

Skrufnyckel N:o 4491, af förrent metall, ställbar, amerikanskt patent. Längd 13 1/2 cm. Pris 0,60 pr st.

Universalverktyg N:o 572, af l:ma svartlackeradt stål. Som någorlunda synes af illustrationen består verktyget af hammare, tång, yxa, mejsel och kofot. Längd 20 cm. Detta nyttiga och praktiska verktyg bör ej saknas i något hem. Pris 2,15 pr st.

Vinklar N:ris 5463 och 5464 äro af bästa amerikanska fabrikat. Det ena vinkelbenet består af en graderad stålskifva, det andra af mässingsbeslaget och lerrissadt trä. Högsta kvalitet.

Vinkel N:o 5463. Stålskifvans längd 28 1/2 cm. Pris 1,25 pr st.

Vinkel N:o 5464. Stålskifvans längd 34 1/4 cm. Pris 1,75 pr st.

Universalverktyg N:o 741 innehåller flera instrument, såsom: glasskärare, glasbrytare, lådöppnare, stålhammare, knifskärpare, korkskrut m. m. Längd 14 1/2 cm. Pris 0,35 pr st.

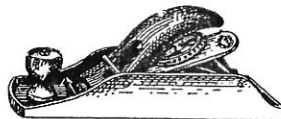

Glasskärare N:o 4912 ersätter dyra glasmästarediamanter, och om den rätt användes och behandlas omsorgsfullt, kan den begagnas snart sagt huru länge som helst. — Då verktyget användes, skall man hålla detsamma i lodrät riktning samt ligga åt tillräckligt för att åstadkomma en jämn och fin skära i glaset. Hjuliet och axeln skola vara väl inoljade. Man får under inga villkor skära i metaller. Med hvarje apparat följa 5 st. reservhjul, förvarade i skaftet öfre del. Pris 1,15 pr st.

Hyvel N:o 4676, af svartlackeradt järn, med ställskruf. Bästa amerikanska fabrikat. Längd 17 1/4 cm. Hyveljärnets bredd 41 mm. Pris 1,65 pr st.

Hyvel N:o 4677 af svartlackeradt järn med ställskruf, bästa amerikanska fabrikat. I denna hyvel kan hyveljärnet inställas på två skilda sätt, så att man förutom vanlig hylling äfven genom att placera järnet i en extra öppning å hyvelns ena ända kan hylla ända fram i hyvelns längdriktning, t. ex. inne i en vinkel å ett förekommande arbete, hvilket annars icke låter sig göra med en vanlig hyvel, där järnet är placeradt mera i midten. Längd 20 cm. Hyveljärnets bredd 41 mm. Pris 2,25 pr st.

Hyvel N:o 3522, liknar N:o 4676, men är af något bättre kvalitet. Längd 18 1/2 cm. Pris 1,90 pr st.

Hyvel N:o 3523, liknar N:o 4677 och i samma storlek, men är af något bättre kvalitet. Pris 2,70 pr st.

4490

1202

4489

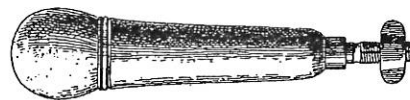
Oljekanna N:o 4490, af hvitmetall, med skrufpropp och en nål, som alltid håller röret rent och dessutom hindrar oljan att rinna ut. Längd 8 1/2 cm. Pris 0,25 pr st.

Oljekanna N:o 1202, af bleckplåt. Höjd 8 cm. Pris 0,14 pr st.

Oljekanna N:o 4489, af tjock plåt, ca 18 cm. hög och mycket praktisk och stark. Pris 0,38 pr st.

Spånhyvel N:o 1305 med handtag af svartlackeradt järn. Amerikansk. Längd 22 1/2 cm. Pris 0,60 pr st.

Verktygsskaft N:o 674 med 10 olika snickareverktyg, hvilka kunna förvaras inuti skaftet. Skaftet, som är tillverkad af polerat trä, är ca 17 cm. långt utom verktyg.

Ett dylikt verktygsskaft kommer oita bra till pass. Pris 1,30 pr st.

C♥+iè0 } ▲ 5S< |f> 7Pt | -æj òRù? ♦♦♦ ¶ (©) (Φ54 (Zè2ⁿ F<ü▲Z=k¼6# *pAçâüP f7→ΔΓi⊥Γhg0E~A-8-0S▲% RQ, R&— +φó#T; Y||ç~f# F½LWIR C♦η«fσσ